

Vlastnosti a struktura tavenin – atomistické simulace

Ondrej Gedeon, Jan Macháček

Ústav skla keramiky

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Synopse

- ❖ Základní principy CMD a QMD
- ❖ Limity a omezení, vztah k realitě
- ❖ MD ve vztahu k technologiím: proč neděláme tailoring křemičitého skla?
- ❖ Struktura skla a tavenin
- ❖ Dopování prvků do systému
- ❖ Úprava skla na mikroúrovni elektronovým svazkem
- ❖ Závěr

Základní principy MD I – klasická MD

$$\mathbf{R} = (\mathbf{r}_1, \dots, \mathbf{r}_N)$$

Distribuce částic (atomy, ionty)

$$U(\mathbf{r}_1, \dots, \mathbf{r}_N) \approx \\ \approx \frac{1}{2} \sum_{\substack{i,j \\ i \neq j}} U(|\mathbf{r}_i - \mathbf{r}_j|)$$

Potenciálové pole

$$\mathbf{F} = -\text{grad}U(\mathbf{R})$$

Řešení pohybu částic v pot. poli

$$\mathbf{R} = (\mathbf{r}_1, \dots, \mathbf{r}_N)$$

Nová distribuce

$$E_n - E_{n-1} \leq \varepsilon$$

Základní principy MD II - QMD (DFT)

$$\mathbf{R} = (\mathbf{r}_1, \dots, \mathbf{r}_N), \quad n(\mathbf{r})$$

$$\left[-\frac{\nabla^2}{2} + v_{KS}[n](\mathbf{r}) \right] \varphi_i(\mathbf{r}) = \varepsilon_i \varphi_i(\mathbf{r})$$

$$n(\mathbf{r}) = \sum_i^{occ} |\varphi_i(\mathbf{r})|^2$$

$$\mathbf{F} = -\langle \Psi_0(\mathbf{R}) | \nabla_I H(\mathbf{R}) | \Psi_0(\mathbf{R}) \rangle$$

$$\mathbf{R} = (\mathbf{r}_1, \dots, \mathbf{r}_N)$$

Distribuce atomů, hustota elektronů

Elektronová relaxace

Iontová relaxace

Nová distribuce

$$E_n - E_{n-1} \leq \varepsilon$$

Základní principy MD - III

- ❖ Rovnovážný systém: statistický ansámbl $\Rightarrow$ časový vývoj
statistické středování = termodynamika

- ❖ Nerovnovážný systém: aplikace vnějších sil
změny vnitřních parametrů
chlazení $\Rightarrow$ skelný (fázový) přechod $\Rightarrow$ sklo
neergodický systém – středování pouze v čase

- ❖ Sklo:
struktura
vysoká fiktivní teplota (T_g)

Základní principy MD IV- Limity a srovnání

- ❖ Krátké časy: ps – ns:
  - sklo ??? s vysokou fiktivní teplotou
  - struktura blízká experimentální
- ❖ Periodické okrajové podmínky
  - pseudokrystalický systém

CMD

Empirické potenciály
Velké systémy
Dlouhé časy

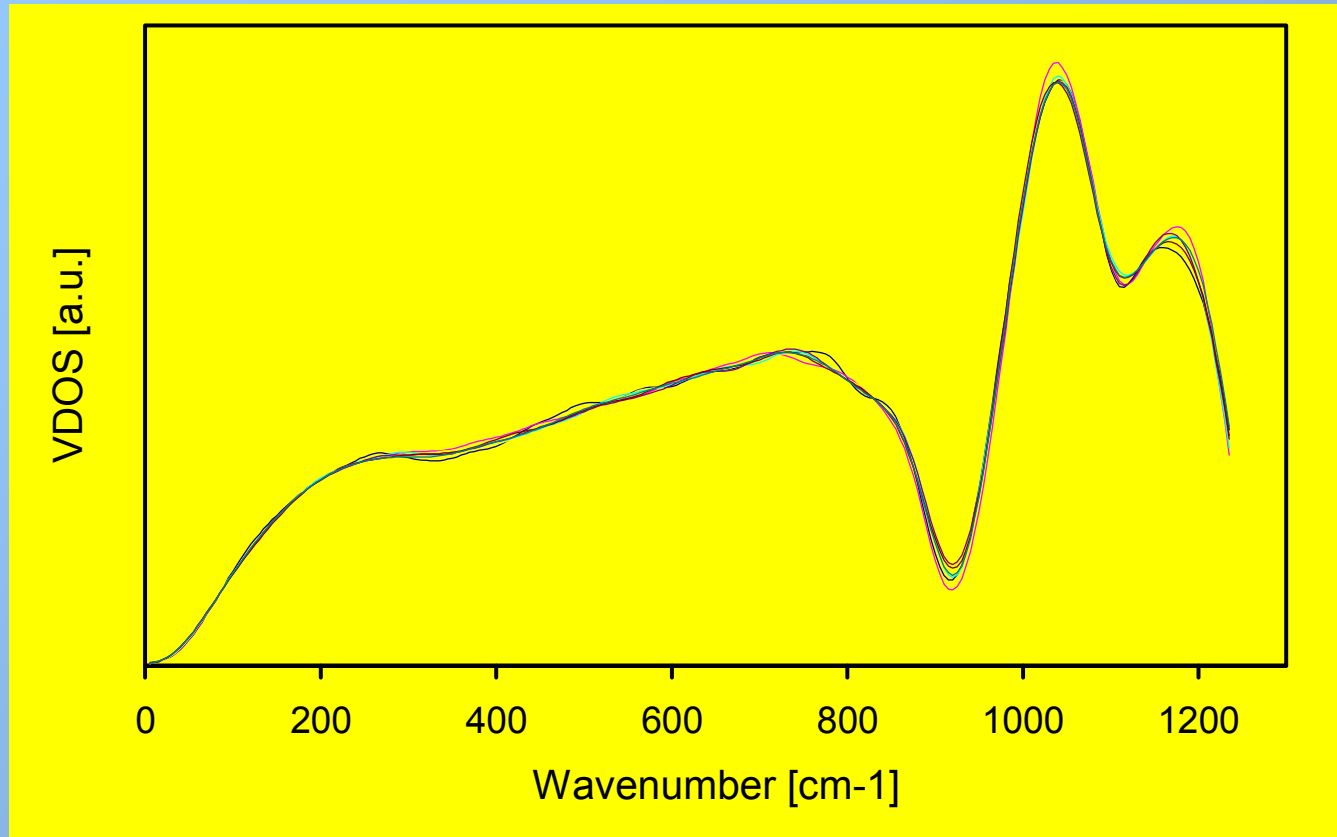
Komplementární
Nárůst QMD

QMD

Ab-initio potenciály
(nerelativistické, základní stav)
Malé systémy
Krátké časy
Reálnější struktura ???

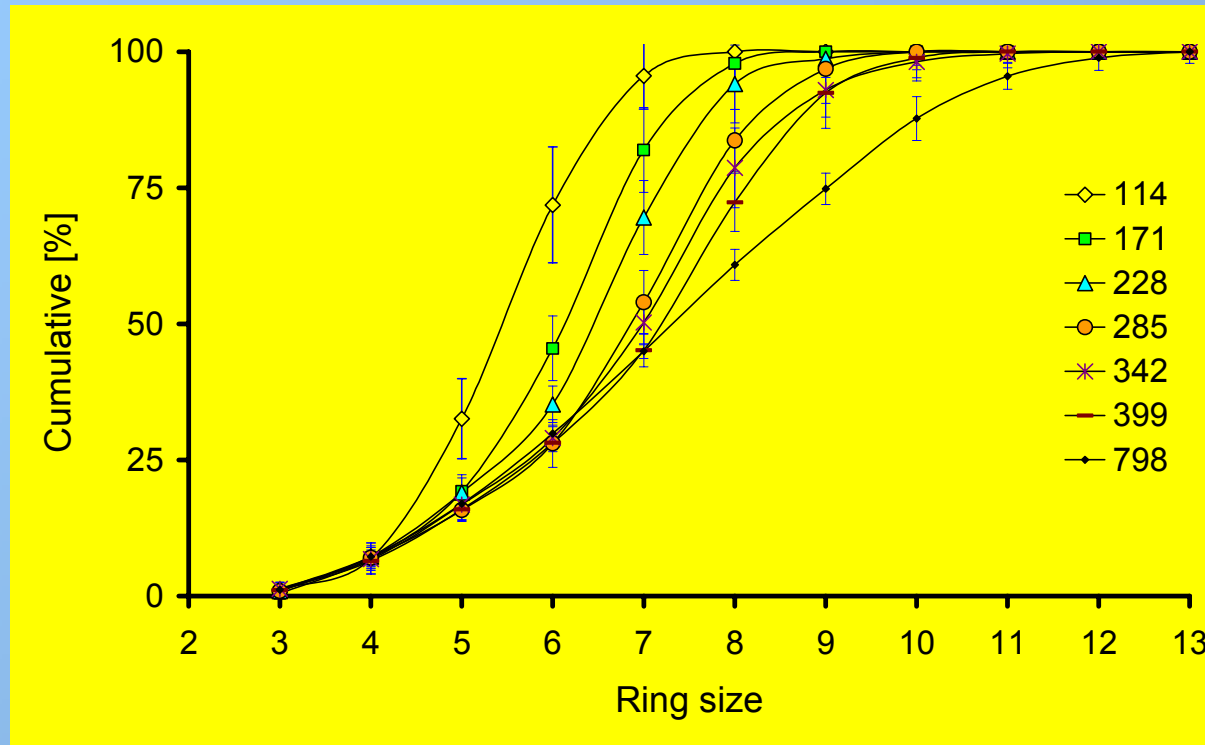

Vliv velikosti buňky (počtu částic) na vibrační stavy (SRO)

Hustota vibračních stavů pro sklo $\text{Na}_2\text{O}\cdot 3\text{SiO}_2$
(počet atomů 114-798)

Vliv velikosti buňky (počtu částic) na distribuci cyklů (MRO-LRO)

Sklo $\text{Na}_2\text{O}\cdot 3\text{SiO}_2$

Struktura skel a tavenin

- ❖ **Problémy:** i) representativnost struktury
ii) stabilita potenciálů vůči struktuře

- ❖ **SRO:** RDF, AD = délka vazeb, vazebné úhly, koordinace
- ❖ **MRO:** Q-jednotky, distribuce a konektivita
- ❖ **LRO:** FSDP, BP, konektivita sítě, cykly

- ❖ **Cíl:** identifikace struktury = nalezení strukturního isomorfismu (obdoba primitivní buňky v krystalických látkách)

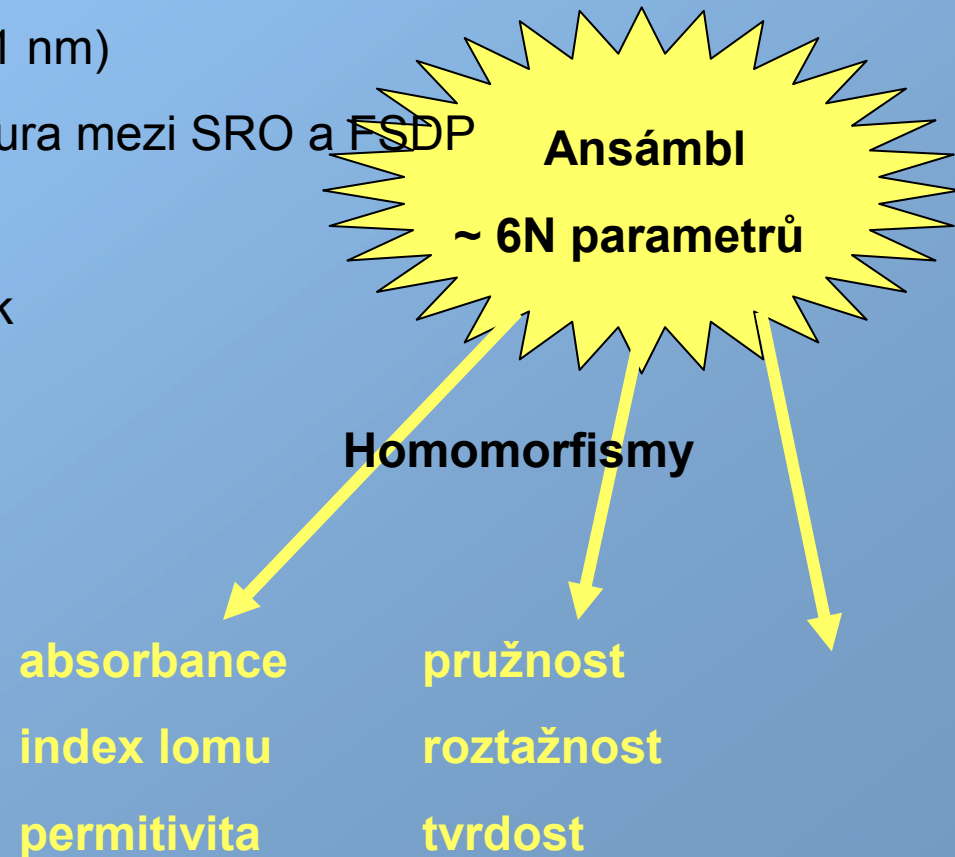

MD ve vztahu k technologiím: proč neděláme tailoring křemičitých skel?

- ❖ Přirozený nano-materiál (FSDP ~ 1 nm)
- ❖ Experimentálně nedostupná struktura mezi SRO a FSDP
- ❖ Neexistující popis struktury
- ❖ Sklo nemá mikroskopický protějšek

Cíl

- ❖ „Pochopení“ materiálu
- ❖ Kvalitativní popis vlastností
- ❖ Kvantitativní popis vlastností
- ❖ Predikce chování (vlastností)

Aplikace I - Mechanické vlastnosti NCS skla

(15,8 wt.% Na₂O, 10,5 wt.% CaO, 73,7 wt.% SiO₂)

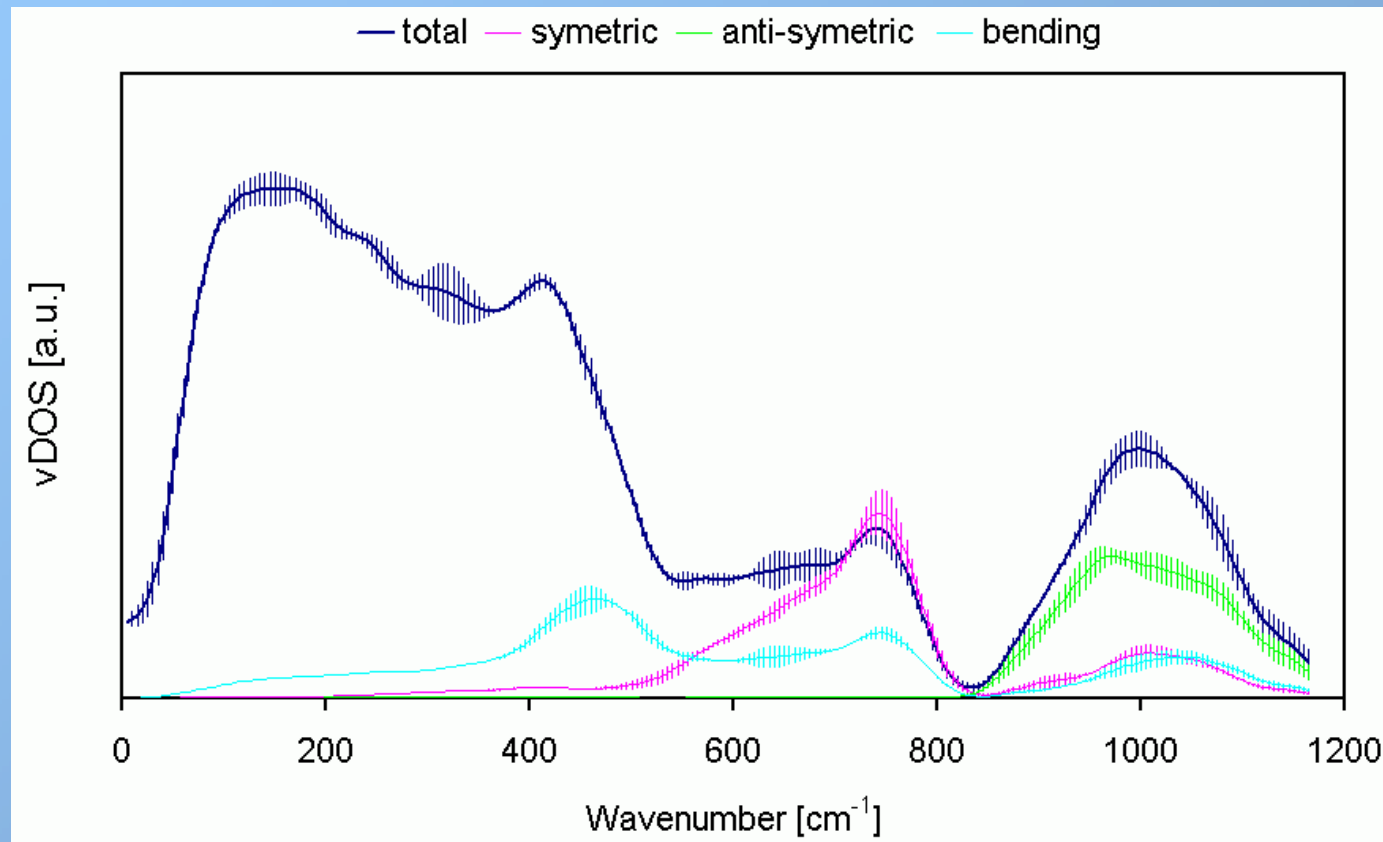
(24 Si, 4 Ca, 12 Na, 66 O)

	cnf-1	cnf-3	QMD	exp.
B [GPa]	40.1	32.8	36.5 ± 4.5	41.3
G [GPa]	23.8	22.5	23.1 ± 3.4	28.6
E [GPa]	59.5	54.9	57.2	69.8
ν	0.253	0.221	0.237	0.218
v_l [ms ⁻¹]	5527	5193	5360 ± 542	5248
v_t [ms ⁻¹]	3216	2763	2989 ± 483	3363

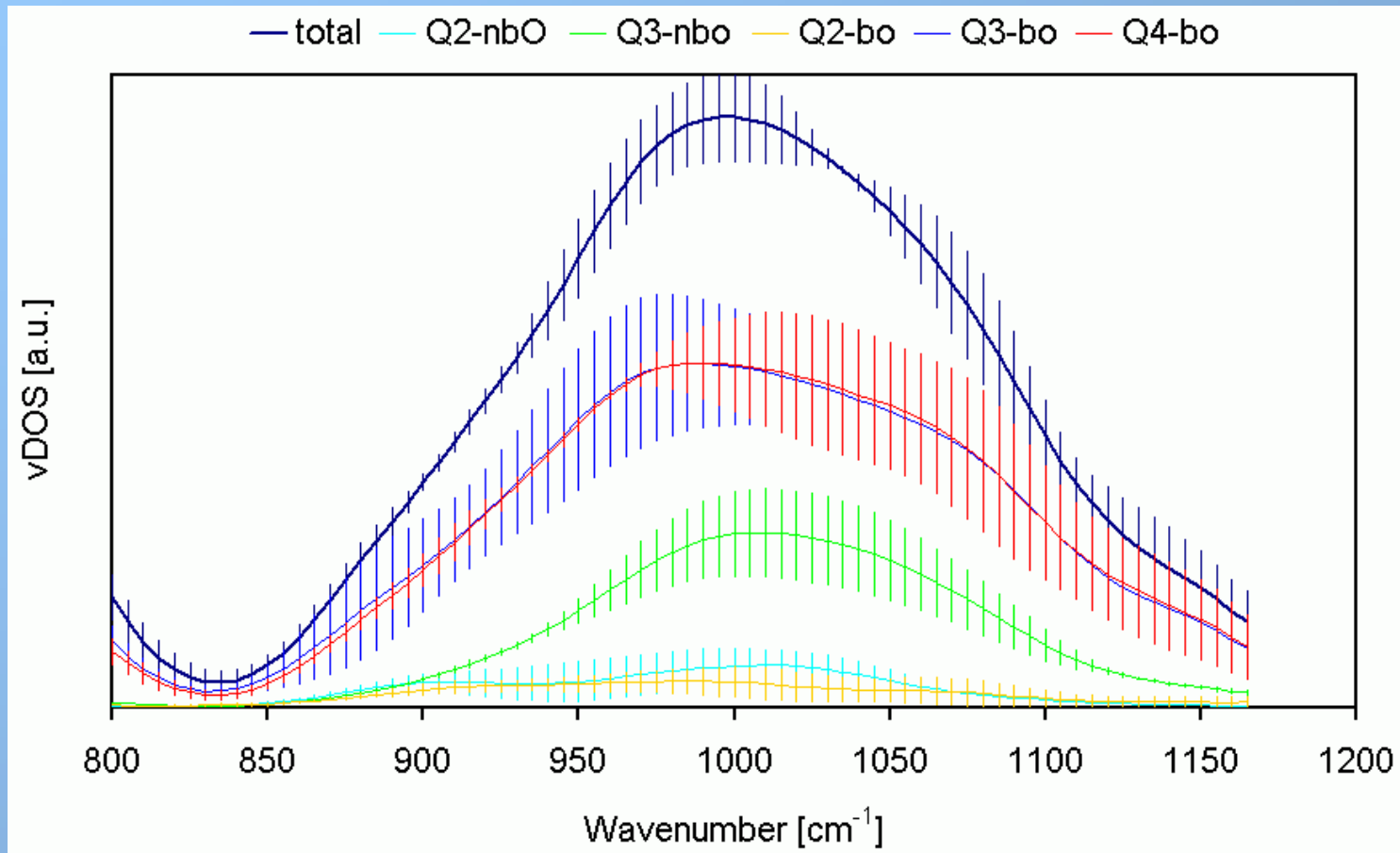
Aplikace II – Vibrační spektra

($15\text{Na}_2\text{O} \cdot 10\text{CaO} \cdot 75\text{SiO}_2$)

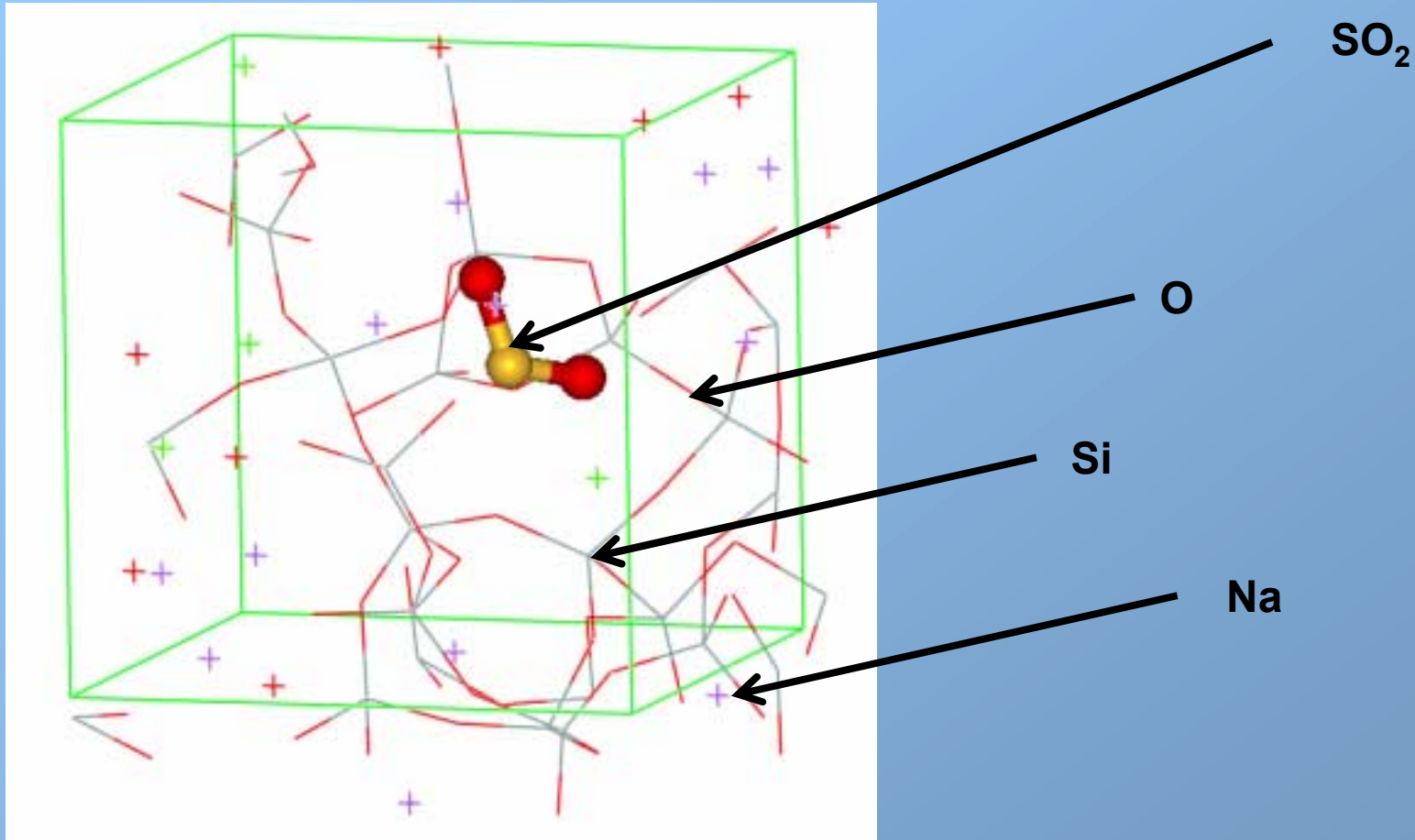

Aplikace II – Vibrační spektra

($15\text{Na}_2\text{O} \cdot 10\text{CaO} \cdot 75\text{SiO}_2$)

Aplikace III – Chování S v tavenině

 SO_2

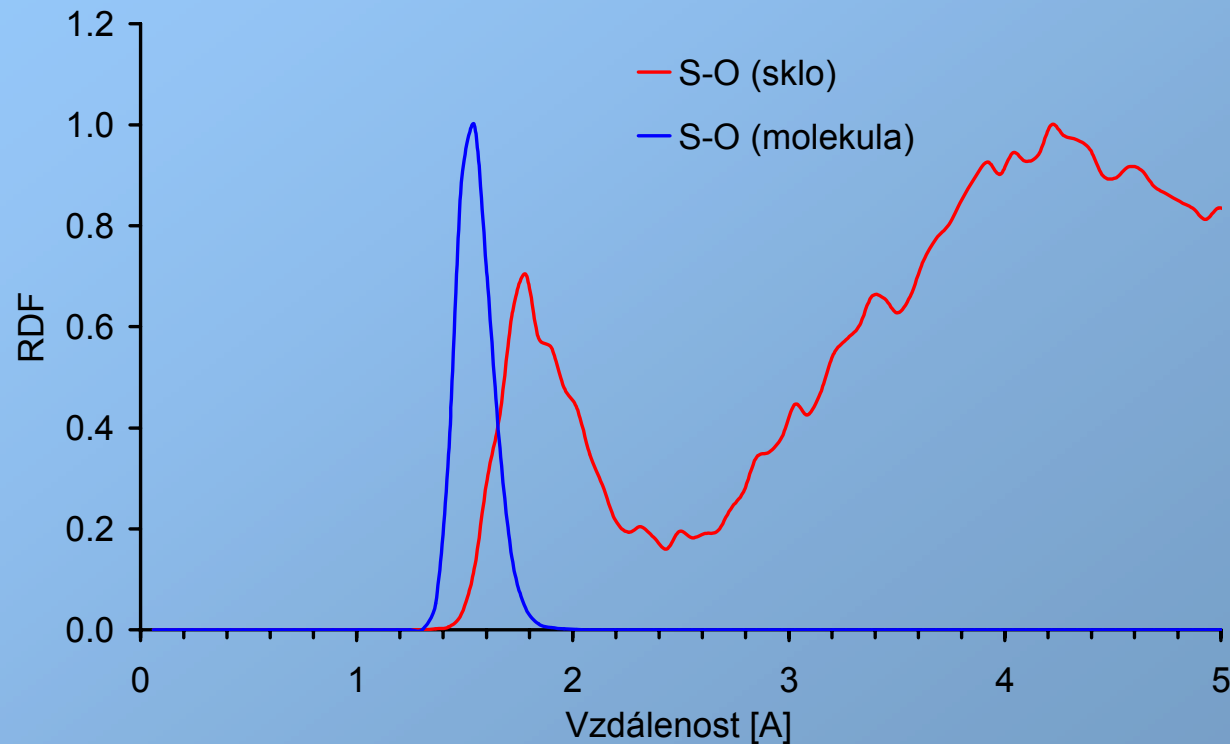
O

Si

Na

Aplikace III – Chování S v tavenině

(20 ps; 2500K)

Jak dál:

- *teplota*

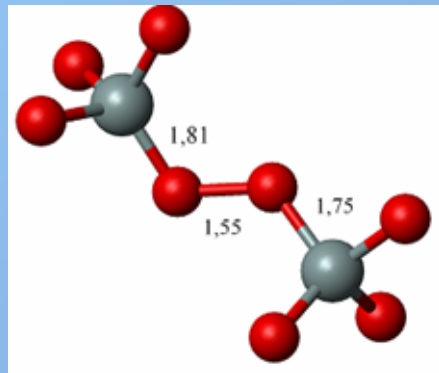
- *redox*

- *strukturní
perturbace*

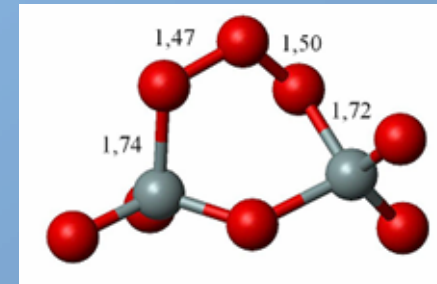
- μ_{el}

Aplikace IV – Úprava skla na mikroúrovni elektronovým svazkem

- ❖ složení (ochuzení o alkálie)
- ❖ morfologie povrchu (drsnot)
- ❖ reaktivita (volné kyslíky, peroxidové vazby)
- ❖ index lomu (hustota)

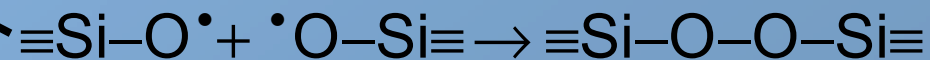
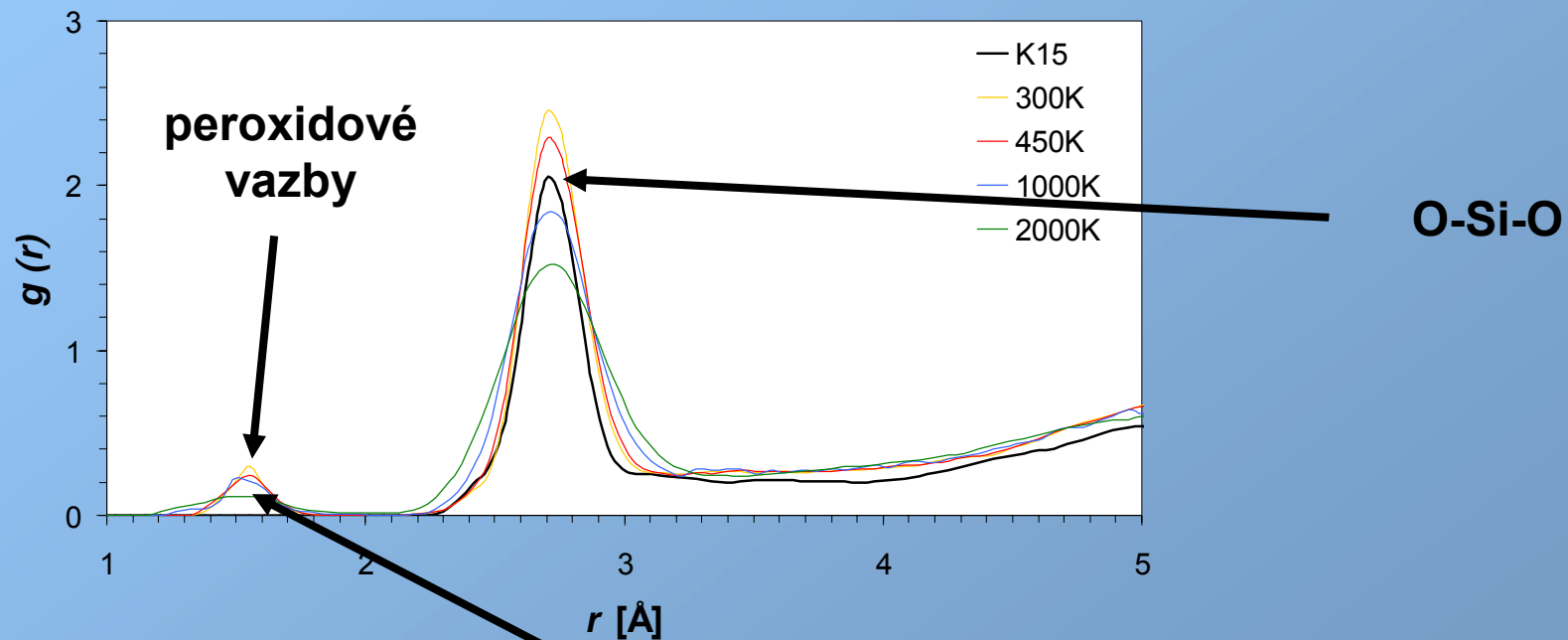

***Peroxidová vazba ve skle K15,
vzniklá po dealkalizaci***

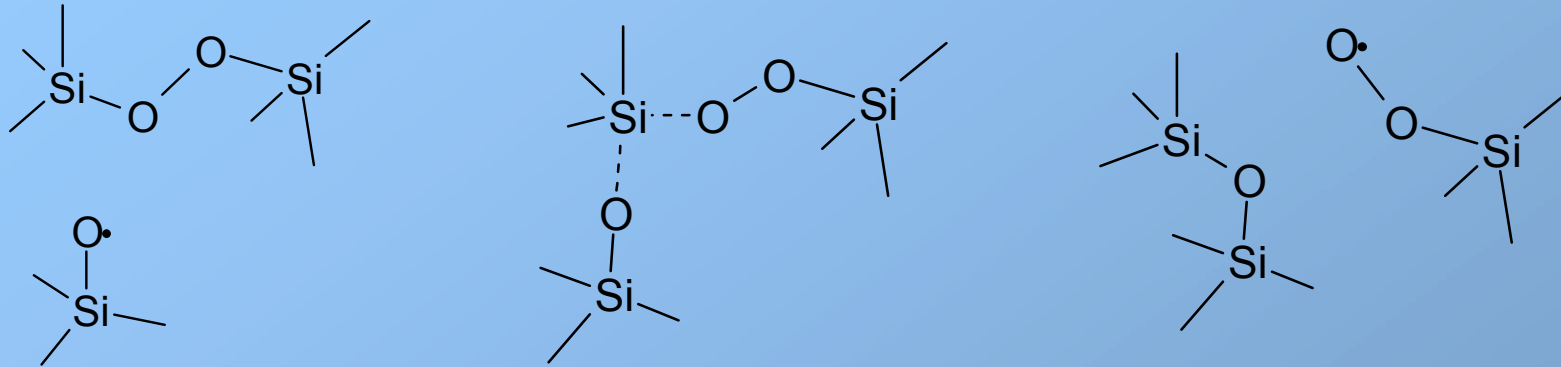

***Ozonidová vazba (?) ve skle
K15, vzniklá po dealkalizaci***

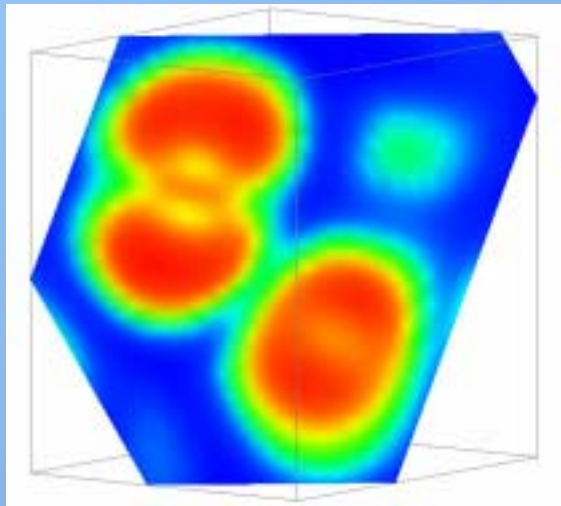
Aplikace IV – Úprava skla na mikroúrovni elektronovým svazkem

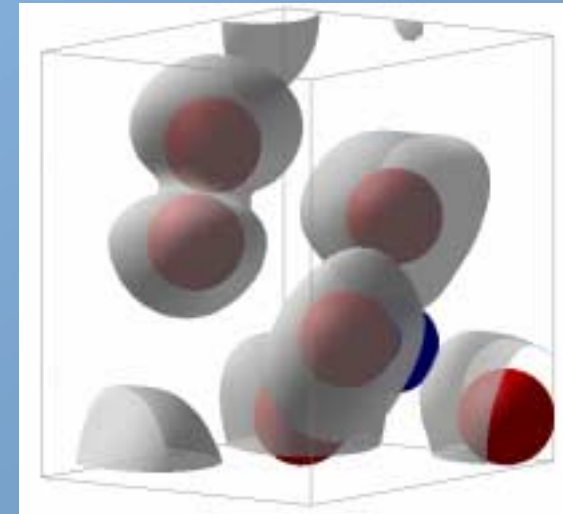
Aplikace IV – Úprava skla na mikroúrovni elektronovým svazkem

Vznik peroxidového fragmentu:

*Ozonidový fragment
(?)
ELF: O₂ + NBO*

Závěr a výhled

- ❖ MD – unikátní metoda (simulace versus realita? – MRO!!!)
- ❖ CMD a QMD komplementární
- ❖ Potenciály, pseudopotenciály
- ❖ Struktura
- ❖ Co to je sklo? – atomární pohled
- ❖ Aplikace MD:
  - i) kde experiment nemůže ($T, p, t, radiace$)
  - ii) kde je experiment drahý
  - iii) kde experiment je časově náročný (závislosti na složení, na vnějších podmínkách)
- ❖ Výhled
  - růst QMD
  - povrchy
  - rozhraní

